

SZATHMÁRI ISTVÁN

Az örömvölgy utca

Tóth Gábornak

Egy kacsa totyogott az Örömvölgy utca mindenféle piszokkal megáldott járdáján, a kőfal szoros szomszédságában, japán volt, japánkacsa, mélyzöld tollal, meg ezüstszín bejátszású szárnyal, és a csőre halvány, olyan udvariasan sárga, japáni, ahogy a költő mondta volt egykoron, ott téblábolt szegény madár, uram, de hát ő akarta ezt, vagy csak az ösztöneire hallgatott, lehet, habár akaratos volt, mentem arra és én kerültem, nem a kifejlett állat, jogosnak érezte, igen, hogy az Örömvölgyben helyet keressen magának, közben zúgtak, elzúgtak mellettünk az autók, kukáskocsik berregtek megállíthatatlanul, hogy hirdessék, reggel kezdődik minden, ébred az ember, a világ, hamura, fényre, szirénázó kocsik húzattak a közeli kórházak felé eltökélten, és a járművökön belül életek keltek vagy mentek tönkre lassan vagy gyorsan, és a kacsa csak totyogott a sokszaros, -húgyos járdán, akárha valami sugárúton, díszúton lenne, felvonulna a publikum előtt, öntudatosan, mint aki tudja, nem akármi ez, ahhoz a kicsi tóhoz képest, a zavaros, békanyálás vízhez, a megroggyant bambuszok és elszáradt, már-már kiégett hosszú szálú füvekhez, ahonnan jött, repült, és amit annyira, de annyira szerettem én. Évek óta. Igen. Amióta az Örömvölgy utcában lakom, a jobbik részén, a Rózsadombon. Mert a völgyhöz domb kell, uram, de én inkább a Vénuszt, a Vénuszdombot választanám, sokszor gondolok erre, mikor reggelente a munkába indulok, mikor megyek a mindenféle piszokkal, maszattal megáldott járdán, a kőfal, a kikezdett, meggyalázott seszínű anyag tövében, kerülve, kikerülve a japánit, a peckes madarat, a totyogót, úgy viselkedik, mintha övé lenne itt minden, beleértve engem is, uram, és várok, bevárok, mert csak utána lépek be a Nagykert kapuján, vigyázva, óvatosan, nehogy baj legyen, igen, haladok tovább, hogy átvágjak a réten, és ő marad a küszöbhez közel, fontoskodva forgatja a fejét, közben valami furcsa hangot hallat, majd csendbe borul megint. Mindig egyedül van, nincsen itt a társa, nem tudom, hogyan van ez a japániknál, mikor, miért akarnak, vagy nem akarnak párt jóban és rosszban, de neki, most azt hiszem, a jó van, igen, elégedetten kacsázik vissza az utcára, én meg megyek a már virágzó gesztenyefák alatt, görnyedten, fáradtan a kopár sziget felé, ahol dolgozom, keresem, kutatom a pénzt. Ahol majd aktákat, dossziékat szedek elő az asztal alól, és tanulmányozom, nézem, követem a kín, a szenvedés, a megalázás, az elveszettség, a pökheni baromság minden válfaját. Mert, hát élni kell valamiből, uram, de ő, a madár marad, totyog, billegeti a fejét, és tudom, ha elege lesz, ha már túlcsondult a boldog-

ságtól az Örömvölgy utcában, visszarepül a békanyálas tóhoz, a többiekhez, a szomorú bambuszokkal övezet langyos vízhez, és büszkén úszik egyet, hogy lássák, észleljék, itt van ő már nagyon. Az Örömvölgyből. De ott csak az elején tanyázik, a Sárkányig nem jut el, nem akar, nem mintha tudná, mit takar a név, mire volna képes a másik élőlény és milyen, nem, megvan az ő territóriuma, uram, kijelölte, megjelölte, biztos vagyok benne, mivel még az örökké károgó, szemtelen, elszemtelenedett, elkanászodott varjak se szállnak le a közelébe, tisztelik az efemer magántulajdont, pedig erőszakosak, rámenősek igencsak, hatalmas csőrük nem ismer kegyelmet, és mégis, a japáni teljes biztonságban járja, kacsázza körül örömvölgyi világát, meg-megállva, hogy büszkén kihúzza magát.

Az utca végén egészen más található, uram. Más emberek, madarak, állatok kedvenc vagy kényszertanyája ez, a romos épületek fölött fekete por szítál, a falakból csövek, vezetékek törnek elő, a legelképesztőbb helyeken cserjék, bokrok nőnek, és a megroggyant tetőgerendáktól nem messze seszínű papírsárkányok lengenek. Itt nyáron a csillagok sohasem hullnak, éjjel kövér denevérek röpdösnek otthonosan, és ravaszkópatkányok futkosnak az itt élők lábai között. Feketén ragyogó világ, mondanám, uram, de valahogy nehezemre esik, mert ez is az Örömvölgy, az én Örömvölgyem, igen. Hozzám tartozik és én is hozzá, bármennyire szeretném, akarnám ezt másképp.

Pedig azt se tudtam, hogy létezik. A Keleti mellett, a Marekban laktam éveken keresztül, mikor a Józsi, a közvetlen szomszéd megbolondult, verte, ütötte a falat, léppuskával galambokra vadászott a sárgaköves körfolyosón, tökrészezen bömböltette a zenét, olyan hangosan, hogy még a dupla, külföldi füldugó sem segített, ez így nem mehet, mondtam a másik, tetőtől talpig kivetovált szomszédnak, aki, ha úgy hozta a kedve, kutyát tartott a piciny lakásban, sohase vitte le, sétáltatta, az állat ott vonyított egész nap, néha még hangosabban a Józsi zenéjénél, hát így voltam én körülvéve, szendvicsben, uram, ha elmentem, kimentem innen, arra gondoltam, állandóan, igen, hogy mi is van, mi is megy fenn nálam, mellettem, mögöttem, már nem is aludtam, vagy alig, akkor, amikor a Józsi valamilyen megmagyarázhatatlan okból elcsendesedett, és az állat a másik lakásban vagy eltűnt, vagy kimúlt.

Dohánykereskedők sarja volt az ingatlanos, szűk nadrágban járt, ezüstös szakállal markáns arcot szegélyezett, őseihez méltón szájában állandóan ott lógott a cigaretta, valami nagyon erős dohánnyal bódította, nyugtatta magát, néha ideges vagyok, mondta, de nekem úgy tűnt, hogy állandóan az, néha zenélek, folytatta, de ezután mindig elhallgatott. Egy csendes lakás kéne, mondtam, és úgy néztem rá, mint a Megváltóra. Barna volt a bőre, szeme szürkés-kék, próbálkozunk, felelte, és a gyűrűit kezdte el forgatni az ujjain. A Csikágó volt e környék, uram, amit annyira, de annyira kiismertem már. A házakat, a levegőt, a sarki boltot, ahol grammokban mérték az italt. Higgye el, nem is olyan régen megfordultam arra, benyitottam, minden ismerős volt, a répa, a krumpli, a hagyma a lestrapált ládákból, hát maga, szólított meg a tulaj, és már vette is elő az üveget a pult alól, itt nem léteztek korlátok,

a bent levők pedig bólogattak bölcsen, mint akik tudatában vannak fene nagy titkoknak. És a dohánytermelők őse, akinek a neve is a dohányra utalt, gyűrűivel egyetemben megmozdult és elindult a lakáskeresés göröngyös útján. Mindenféle címeikkel, ajánlatokkal bombázott, hurcolt, vitt magával, hóban, ködben, esővel áztatott talajon, nyári hőségben, mikor árnyékunk sincs már, de valahogy nem jött össze az egész, mindig volt valami hiba, kivetnivaló, néha megálltunk hosszabb-rövidebb időre, és ilyenkor szinte súgta, magadba nézz, oda is, ne csak az utcákat lesd, igen, és kissé megzavart ezzel, de elhessegettem ezt a következő megállóig. Egyszer felvitt a lakására, már a folyosón éreztem a dohányszagot, a lakásban tömény füst fogadott, a lánya és a felsége egykedvűen ültek a pamlagon és csendesen cigarettáztak. Odaült a pianínó elé, percek múltak el, de nem történt semmi. Majd a másik szobából macskanyávogás hallatszott és az ablakon keresztül láttuk, hogy eleredt az eső.

És akkor bejött ez az örömvölgyi, uram, pedig mennyire másképp indult, igen. Leszálltunk a kiöregedett, rázkódós, nyögdécselős villamosról és egy egész hadsereg jött velünk szemben a Sárkányban, nem tudtam elhinni, hogyan fér el ennyi ember ebben keskeny utcában, és hová mennek vonulnak, akár egy menet, egy felvonulás, igen, a dohánykereskedők sarja mintha észre se vette volna őket, ment egykedvűen egy picivel előttem, az volt az érzésem, ráunt, rám unt már nagyon, nem hozok a konyhára semmit, üres, lepusztult telkekhez érkeztünk, kidobott matrakoból kunkorodott a rugó, a bokrokból maszatos vécékagylók mutogatták magukat, ezt azért mégse, mondogattam magamban, de azért nem fordultam vissza, mentem, mentem utána, és amikor elértük az Örömvölgy utcát, higgycsökkentő, uram, valami megcsapott engem. Nem tudtam, mi, képtelen voltam definiálni, eldönteni, jó-e vagy rossz, de éreztem, valami történt velem. Valami, amire már nagyon régen vártam. Hát legyen, mondtam, és mint aki azért is nekimegy, még határozottabban, eltökéltebben követtem őt. Egy magas ház előtt állt meg, óriás, barna kapuja volt, beléptünk, kukák fogadtak bennünket a hosszú kapualjban, és mikor kikerültünk a mármár alagútból, egy gyönyörű piciny kertbe botlottunk, ahol mindenféle egzotikus virágok nyíltak, közepén pedig egy trombitafa trónolt, nem hiszem el, mondtam a Dohányosnak, de ő csak ment tovább a bérház lépcsőháza felé, és akkor hirtelen felzúgott valami, akárha fűrészlapot köszörültek, élesítettek volna, és még láttam, hogy egy nagy, kövér macska kényelmesen kísértált a kertből. A másodikon szóváltás kezdődött, és a sötét lépcsőházban avas szalonnára emlékeztető szag honolt.

A lakásban két öreg lakott. De már meghaltak, uram. Minden régi volt idebenn, ódon és avított, egyből az ablakhoz mentem, és láttam az előttem elterülő tájat, mely nyílt volt és tágas, betonkockákból és zöld területekből összerakott. Az idős pár lánya árulta a lakást, aki, mint később megtudtam, fodrászatot üzemeltetett Kócos néven, és mesélt arról, hogy a szülei itt hogyan éltek, mit szerettek, mit nem, a gang volt a kedvencük, és az augusztusi tűzijáték, amit az ágyukból nézhettek, de titkon azért féltek, nehogy rájuk, a párnára, a takaróra hulljanak a csillagok. Néha a Duna

szagát is elhozza erre a szél, és ilyenkor apám, folytatta a Kócos szalon tulajdonosa, a folyosó végi kamrába totyogott, hogy előkotorja horgászbotjait, mert úgy gondolta, elérkezett a nagy halfogás ideje. Mint fiatal korában valamikor. De már a végén az udvarra sem tudott lemenni a két öreg. Ha nem lenne gubanc, azt mondanám, egymást temették el.

Álltam a szoba közepén, hallgattam, füleltem, vártam. Jön-e valami belső hang, ami megszólít engem. Hogy akkor mi is legyen. Hogy megerősítse, vagy negálja azt az érzést, amit megcsapásnak neveztem én. A történést az Örömvölgy küszöbén. Fejem fölött elaggott csillár lógott, odébb repedések a falon.

És kezdődött a küzdelem. Kívül is, belül is. Elszántan. Sokat kértek, sokat kért a Kócos, fel akarta újítani az üzletét, új burákat kell vennem, hisz kinőttem már magam, ecsetelte és közben mosolygott és vizslatott engem, a hajából mindenféle illat áradt, ha egészen közel jött hozzám, émelyegni és szédülni kezdtem, de emígy helyes is tudott lenni, gömbölyded fenéke, ahogy tett-vett, fontoskodott a lakásban, párnát, függőnyt igazított, szekrénybe nyúlt, szinte érintetlen volt minden az öregek után, olyan, mintha csak kimentek volna a gangra tünde időre, hogy beleszagoljanak a lenti kert aurájába, tehát az a fenék csak úgy ringott az orrom előtt, és nem voltam meggyőződve arról, hogy teljesen véletlen ez, mégis sok pénzt jelentett ez nekem, uram, de azért vágytam a lakásra, mind jobban tudatosult bennem, jól esett arra gondolni, nincs menetelés, nyargalás a Dohányossal, esőben, hóban, kietlen tájakon, buldózerek és berregő gépkocsik mellett, gázos udvarokon és kerteken át. És a dohánytermelők ivadéka csak állt a sarokban, a gyűrűit forgatta, nézegette és valamit dudorászott halkán.

Tudtam, majd később kezdi el, majd ha lemegyünk a lépcsőn, ki az utcára, utcákra újból.

Időt kértem a nőtől, bólintott, érti, de túl sokat nem várhat, mondta, kellenek a burák és más, mindenféle fodrászati kellékek, rekvizitumok, indul, most valóban beindul az üzlet, bombafrizurával járnak a lányok, asszonyok, és neki is bomba kell, amivel robbanthat, igen, és finoman megrázta azt a gömbölyded fenekét, és elképzelttem, szinte láttam, éreztem a hatalmas dörrenést.

Rajtad múlik, mondta a Dohányos már a villamoson. Tapasztalt volt és ravasz. Megérezte a ragaszkodást. De nem forszírozta persze. Hagyta, engedte, hogy mélyüljön el.

Kutattam a pénz után. Kölcsönök után koslattam. Osztottam, szoroztam, közben az akkori barátnőm hisztériázni kezdett. Nem értette, nem akarta, mit jelent ez nekem. Neki volt lakása. Szép világos, tágas, nagy, vörös macskával az ablakban meg vérpiros muskátlikkal. A falon szőnyegek lógtak és a galérián rézcsengők himbálóztak a huzatban. Már tudtam, akárhol is lesz lakásom, oda biztosan nem jön fel.

Nagy falat volt ez nekem, uram. Be kellett látnom, nincs meg a pénz. Éjszaka burákkal álmodtam, és arra ébredtem, a hajamba kapaszkodom. Meg kellett mondanom, nem léphetek. Nem lehet az enyém az Örömvölgy és már a Vénuszdomb sem.

Furcsán nézett rám a Kócos és a Dohányos csak hallgatott. Ittam aznap éjjel, keményen, elszántan, nagyon. Kora reggel dörömböltek az ajtón. Kábultan mentem kinyitni, a Dohányost láttam, szájában cigi, öltözz, mondta, megegyezünk.

A Kócos most tényleg kócos volt. Kevesebbet kérek, szólt hozzám, pár bura nem a világ. Így lett enyém a lakás, uram, mint a mesékben. De előbb meg kellett inni az áldomást. Alig álltam a lábamon. Nem sokkal múlt hét. Metszett poharakba töltötte az asszony a konyakot, a függönyök csak félig elhúzva, kint sápadtan erőlködött a nap, félhomályban álltunk a kisasztal körül, a Kócos intett, akár egy karmester, és bedöntöttük az italt, megremegtem, még majd elesem, futott át az agyamon, látták rajtam persze, a bura alá teszem, így a Kócos, ha nem lesz jól, és furcsán felnevetett.

Otthon csak ültem a hajóra emlékeztető galériám alatt, akár valami tengerész, aki az árbocot már sohase mászhatja meg. Mert belefáradtam, uram, megvált, de most jött ki rajtam az egész történet szennye, mérge. Mégis győztesnek tituláltam magam és a Józsi szomszéd fala felé fordulva beintettem neki.

Majd jött a hurcolkodás, a rendezés, az átrendezés, ismeretlen emberek tűntek fel a lakásban, mindenféle dolgokkal a kezükben, a vállukon, és én csak néztem, bámultam, mintha nem is az enyém volna ez az egész, ez a kavalkád, ez a karnevál, de ha kinéztem az ablakon a tájra, a közeli magas fák felé, már tudtam, sejtettem, az Örömvölgy mellett sok-sok domb lakozik, amiket majd, ha eljön a csönd és a leülepedés ideje, csak Vénusznak nevezhetek én.